

RAPORT - Profilul psihocultural al zonelor României

“Românismul” bate “Ardelenismul”, “Moldovenismul” și “Muntenismul”, dar nu prin KO!

- **Autori: Daniel David, Monica Bartucz, Silviu Matu, Aurora Szentagotai, Mircea Comșa**
  - **Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca**
    - <http://ropsy.granturi.ubbcluj.ro>

I. Introducere

- În 2015 s-a publicat monografia dedicată psihologiei românilor, propunând profilul psihocultural al țării (prin raportare la spațiul vestic) (David, 2015).
- În proiectul PCCF-UEFISCDI (<http://ropsy.granturi.ubbcluj.ro>) am propus o analiză mai detaliată a profilului psihocultural al țării, și anume prin hărți psihologice la nivel de zone ale țării (prestabilite geografic/administrativ-teritorial și/sau derivate psihologic), pentru a le relaționa apoi cu inegalitățile/polarizările economice (ex. GINI) și cu alți indicatori PESH [*Political/Economic/Social/Health*]. Acest demers se înscrie în paradigma recentă inițiată pentru SUA (Rentfrow et al., 2013) și UK (Rentfrow et al., 2015).
- În Raportul de față prezentăm analiza psihoculturală a diverselor zone ale țării. Relaționarea lor cu GINI/PESH se va face, prin modelări complexe, la finalizarea proiectului (2021/2022), într-un Raport final.

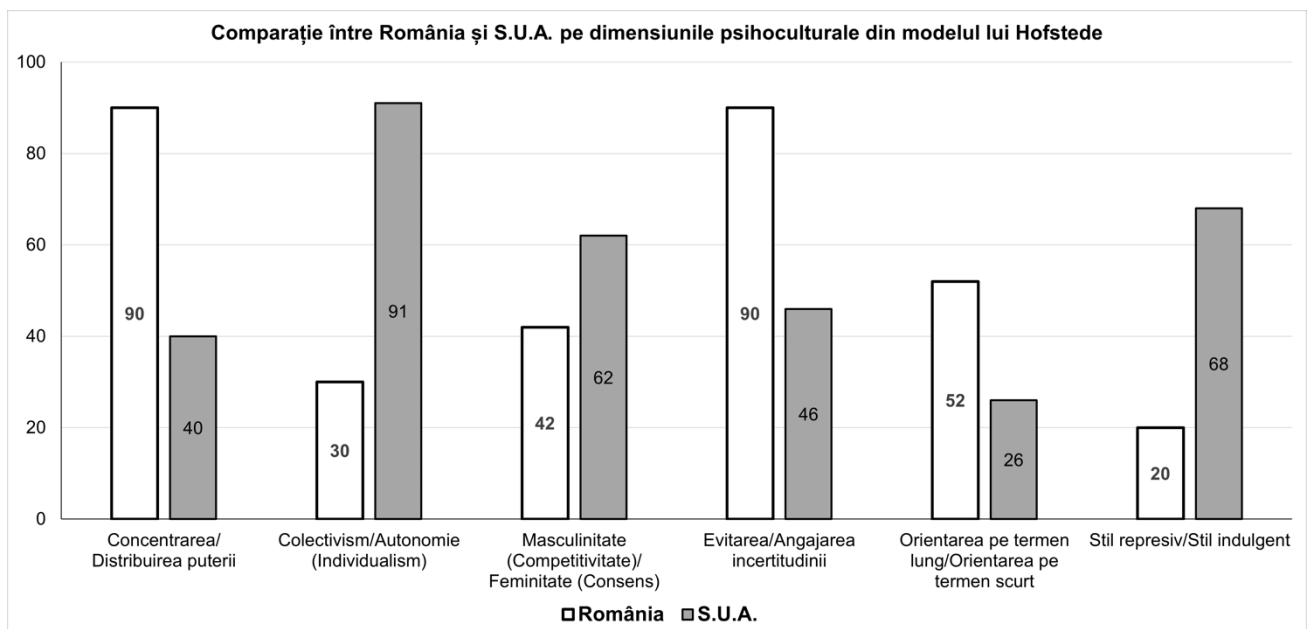
II. Metodologie (în sinteză)

Variabilele luate în calcul în această analiză au fost următoarele:

- I. Șase dimensiuni psihoculturale (vezi David, 2015; Hofstede et al., 2010)
  - (1) Concentrarea/Distribuirea puterii sociale:
    - Concentrarea puterii sociale – puțini conduc mulți, iar distanța psihosocială între cei care conduc și cei conduși este mare.
      - România are unul din cele mai mari scoruri de concentrare a puterii dintre țările Uniunii Europene.
    - Distribuirea puterii sociale – puterea este distribuită între indivizi din diverse zone, care se controlează reciproc, pentru a împiedica concentrarea puterii și autoritarismul.

- Distribuirea puterii este o caracteristică de bază pentru SUA și țările din spațiul vestic.
- (2) Colectivism/Autonomie (Individualism):
  - Colectivismul psihologic – interesele grupului sunt mai importante decât cele ale individului, iar grupurile se formează în logica mai generală a relațiilor de familie (ex. familie/cunoștințe/prieteni).
    - România are un scor crescut de colectivism, dintre țările Uniunii Europene doar Bulgaria, Croația, Grecia, Portugalia și Slovenia mai având un astfel de profil.
  - Autonomie – grupurile servesc interesele individuale și se constituie pe baza valorilor comune, chiar și între indivizi între care nu există altfel de relații anterioare. În literatura de specialitate se folosește la acest nivel și termenul de individualism, pe care îl evităm și/sau completăm cu cel de autonomie în acest Raport, deoarece termenul individualism are în limba română conotații negative (egoism), care pot altera semnificația sa științifică.
    - SUA și majoritatea țărilor vestice din Uniunea Europeană potrivesc profilul autonom.
- (3) Masculinitate (Competitivitate/Asertivitate)/Feminitate (Armonie/Consens):
  - Masculinitate (Competitivitate) – se valorizează asertivitatea și competiția.
  - Feminitate (Armonie/Consens) – se valorizează armonia și consensul.
    - România are un scor echilibrat aici (cu tendință spre feminitate), iar scorurile țărilor Uniunii Europene sunt diverse.
- (4) Evitarea/Angajarea incertitudinii:
  - Evitarea incertitudinii – imprevizibilitatea viitorului este văzută ca un pericol, de aici cantonarea în prezent.
    - România are un scor foarte crescut la acest nivel.
  - Angajarea incertitudinii – imprevizibilitatea viitorului poate fi văzută și ca oportunitate.
    - SUA și alte țări vestice au un scor crescut la acest nivel.
- (5) Orientarea pe termen lung/Orientarea pe termen scurt:
  - Orientarea pe termen lung – se acceptă sacrificii în prezent de dragul viitorului.
  - Orientarea pe termen scurt – se valorifică prezentul și trecutul în prezent, fără renunțări majore pentru viitor.

- România are un scor echilibrat aici (cu tendință ușoară spre orientarea pe termen lung), iar scorurile țărilor membre ale Uniunii Europene sunt diverse.
- (6) Stil represiv/indulgent:
  - Stil represiv – controlul comportamentului social se face mai ales prin pedepse și vânărea greșelilor.
    - România are un scor crescut la acest indicator.
  - Stil indulgent – controlul comportamentului social se face prin acțiunea atât a recompenselor cât și a pedepselor.
    - SUA și alte țări vestice au un scor crescut la acest nivel.

Notă. Profilul cultural al României – David, 2015, după modelul lui Hofstede și colab. (2010). Scala este de la 0 la 100. (Sursa online a datelor: <http://geert-hofstede.com/romania.html>).

- II. Trăsăturile de personalitate (NEO-PI) (vezi pentru detalii David et al., 2015)
  - Neuroticism (instabilitate emoțională)
  - Extraversiune (sociabilitate/gregarism)
  - Deschidere (spre noi experiențe/idei)
  - Agreabilitate (altruism/modestie)
  - Conștiinciozitate (disciplină/competență)
- III. Inteligența generală (factorul “g”) (vezi pentru detalii David, 2015a)

- David și colab. (2015a) au arătat că inteligența are o distribuție relativ omogenă pe suprafața țării, astfel încât în acest Raport vom oprea în baza acestei concluzii.
- IV. Încrederea interpersonală (vezi pentru detalii David, 2015)
- V. Factori cognitiv-comportamentali (vezi pentru detalii David, 2015)
  - Experiențele negative percepute
  - Cognațiile raționale/iraționale
    - Cognații iraționale (rigiditate psihologică)
      - Gândire rigidă în termeni de “trebuie cu necesitate”; Catastrofare; Intoleranță la frustrare; Evaluări globale (personale/ale celorlalți/ale vieții)
      - Cognații iraționale privind domenii specifice de viață: realizare, aprobarea celorlalți și confort.
      - În Raportul de față vom prezenta doar scorul total al iraționalității, nuanțele urmând să fie prezentate în Raportul final.
    - Cognații raționale (flexibilitate psihologică)
      - Gândire flexibilă/preferențială; Evaluare nuanțată a răului; Toleranță la frustrare; Evaluări nuanțate/contextuale, focalizate pe comportament (personale/ale celorlalți/ale vieții)
      - Cognații raționale privind domenii specifice de viață: realizare, aprobarea celorlalți și confort.
      - În Raportul de față vom prezenta doar scorul total al raționalității, nuanțele urmând să fie prezentate în Raportul final.
  - Emoții (pozitive/negative funcționale/negative disfuncționale)
  - Satisfacția cu propria viață
- VI. Atitudini prodemocratice (acestea vor fi prezentate detaliat într-un alt Raport)

Datele pentru variabilele din categoriile I, IV, V și VI au fost culese în 2020, în colaborare cu Mercury Research (<https://www.mercury.ro>) și C.C.S.A.S. (<http://ccsas.ro>), utilizând metodologia CAPI (*Computer Assisted Personal Interviewing*). Operatorul de interviu a adresat subiectului interviuat toate întrebările cuprinse în chestionar și a înregistrat (pe calculator/tabletă) răspunsurile primite. Durata medie de aplicare a unui chestionar a fost de aproximativ 30 minute. Eșantionarea (N=3025) a fost aleatorie, stratificată în funcție de regiunea de dezvoltare și de tipul de localitate.

Datele pentru personalitate (II) și inteligență (III) au fost preluate și reanalizate din lucrarea „Psihologia poporului român” (David, 2015), detaliate în lucrări specifice pentru personalitatea românilor (David și colab., 2015b) și inteligența românilor (David și colab., 2015a). Eșantionul inițial pentru analiza trăsăturilor de personalitate a fost mult extins cu date culese la nivel național de Test Central (<https://www.testcentral.ro/ro/>), astfel încât a permis analize pe diverse unități administrative. Eșantionul pentru inteligență a fost gândit doar pentru reprezentativitate națională.

În acest Raport am analizat distribuția caracteristicilor psihologice transpusă peste cele geografice (hărți psihologice derivate geografic) la patru niveluri administrativ-teritoriale: (1) județele României și Municipiul București (NUTS III; $k = 42$), (2) regiunile de dezvoltare (NUTS II; $k = 8$), (3) macroregiunile de dezvoltare (NUTS I; $k = 4$), și (4) regiunile istorice tradiționale definite larg (Moldova, Transilvania și Țara Românească; $k = 3$).

Variabilele din categoria I, atributele psihoculturale, au fost grupate și în hărți derivate psihologic – acolo unde datele disponibile și metodologia permiteau acest lucru –, lăsând atributele psihoculturale să se grupeze dincolo de constrângerile geografice/administrativ-teritoriale.

Despre analiza datelor:

Diferențele semnificative statistic ($p < 0.05$) pot fi generalizate de la eșantion la populație. Dar așa cum știm, la mărimi mari ale eșantioanelor, puterea statistică este crescută și astfel putem identifica diferențe semnificative, fără mărimi ale efectului relevante ecologic. Standardele statistice apar în interpretarea mărimilor efectului (ex. „Cohen’ d”) astfel: nerelevante ($d < 0.2$); mici ($d = 0.2-0.49$); medii ($d = 0.5-0.79$); mari ($d \geq 0.8$).

În monografia care a analiza psihologia românilor (David, 2015) am argumentat pentru un $d \geq 0.35$ (deci o valoare mică spre medie), ca un nivel prag de la care merită să analizăm diferența în sine. Însă, în analize complexe care vizează relațiile dintre variabile (ex. relația dintre caracteristicile psihoculturale și indicatorii economici) și valorile mici ale efectului pot conta.

În acest Raport ne vom concentra pe acele diferențe care sunt semnificative statistic între diferite regiuni geografice și ating un $d \geq 0.35$.

Diferențele semnificative statistic, dar cu un $d < 0.35$, au în sine o valoare ecologică mai scăzută, dar pot fi importante în relaționarea lor cu alți indicatori (ex. GINI/PESH) în modelele care vor fi propuse în Raportul final.

Toate comparațiile statistice între regiuni, la toate nivelurile de analiză, au fost realizate folosind analiză de varianță univariată (ANOVA), fiecare comparație globală semnificativă fiind urmată de un test post-hoc cu corecție Bonferroni. Pentru analizele în care nu s-a întrunit asumția omogenității varianțelor, a fost folosit testul Welch pentru comparația globală și testul post-hoc

Games-Howell. Nu au fost incluse alte variabile de control în analizele statistice sau în calcularea indicatorilor la nivel de regiuni, cu excepția analizelor pentru variabilele psihoculturale din modelul propus de Hofstede și colab. (2010), respectiv a trăsăturilor de personalitate. În cazul caracteristicilor psihoculturale, urmând sugestiile autorilor modelului, scorurile la nivelul regiunilor administrative au fost calculate în două modalități, cu și fără controlul statistic al variabilelor socio-demografice (vârstă, gen, mediu de reședință, educație, venit), pentru a vedea dacă apare o schimbare în interpretare, în funcție de modalitatea de calcul. Pentru trăsăturile de personalitate, întrucât eșantionul disponibil nu a fost construit pentru a potrivi structura populației, am rulat două seturi de analize care au comparat regiunile administrative, cu și fără control statistic al caracteristicilor demografice disponibile (vârstă, gen, mediu de reședință), pentru a verifica dacă comparațiile statistice între regiuni sunt afectate de diferențele în variabilele demografice. Nu am obținut variații relevante ale rezultatelor pentru caracteristicile psihoculturale și pentru trăsăturile de personalitate, între cele două modalități de analiză a datelor. Așadar, prezentăm în continuare doar rezultatele analizelor fără controlul statistic al variabilelor socio-demografice.

În cazul județelor, având mii de comparații, pentru a evita “falșii pozitivi”, vom raporta doar rezultatele semnificative după criteriile de mai sus, la mărimi mari ale efectului ($d \geq 0.80$). De asemenea, în cazul analizelor la nivel de județ unde am aplicat corecții pentru abaterile de la omogenitatea varianțelor, o comparație între două județe a fost considerată ca fiind semnificativă dacă a trecut în același timp de pragul pentru testul post-hoc Games-Howell și de pragul stabilit prin corecția Bonferroni.

În cazul atributelor psihoculturale (Hofstede), scorurile se calculează pe “unitate psihoculturală” (ex. județ/regiune/țară), nu pe individ, astfel încât în abordarea standard nu pot fi calculate diferențe statistice între regiuni, însă diferențele de scoruri pot fi relevante prin modul în care se distribuie în hărți psihologice derivate geografic și/sau psihologic (prezentate în acest Raport) și relaționate cu alți indicatori (în Raportul final).

Toate diferențele trebuie înțelese în acest Raport cu rol psihologic descriptiv, explicațiile din spatele lor și implicațiile lor pentru inegalități/polarizări economice/indicatori PESH urmând să fie explorate în Raportul final.

III. Rezultate

1. La nivel de județe

La nivel de județe, apar diferențe care trec de ambele praguri stabilite, cel statistic și cel al mărimii efectului ($d \geq 0.80$), pe mai multe dintre variabile analizate (II/IV/V). Acestea însă trebuie interpretate cu rețineră, întrucât eșantionul nostru nu a fost construit pentru acest nivel de analiză și nu avem

ipoteze stabilite apriori cu privire la aceste diferențe, respectiv nu avem ipoteze și explicații foarte fine cu privire la factorii care ar fi putut conduce la configurații diferite ale caracteristicilor psihologice (II/IV/V) și psihoculturale (Hofstede et al., 2010) între județe aflate în regiuni administrative și/sau istorice similare.

Vom reda în acest Raport distribuția pe județe a atributelor psihoculturale (Hofstede et al., 2010) sub forma grafică a unor hărți. În ceea ce privește celelalte variabile psihologice (II/IV/V), ne vom rezuma doar la a le preciza pe cele care prezintă diferențe semnificative și ecologice, fără a detalia însă care sunt comparațiile specifice între județe care trec de cele două praguri. Lista completă a comparațiilor care trec de pragul statistic și de cel al mărimii efectului precum și harta distribuției caracteristicilor la nivel de județe vor fi utilizate în Raportul final.

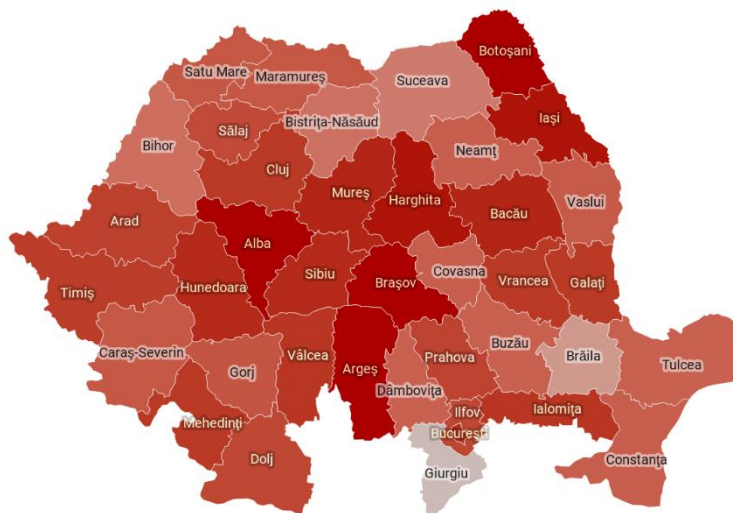
Județele care nu sunt redată pe hărțile care prezintă distribuția caracteristicilor psihoculturale sunt județe în care numărul de subiecți din eșantion a fost mai mic decât minimumul recomandat pentru a estima scorul pentru aceste caracteristici; în acest caz, într-o ipoteză educată și urmând practicile din domeniu, se poate presupune că scorurile sunt similare cu cele ale județelor învecinate. Pentru a ușura interpretarea rezultatelor privind caracteristicile psihoculturale, valorile obținute pe eșantionul nostru pentru județe și pentru celelalte unități administrative au fost translatate astfel încât să poată fi reprezentate în intervalul de variație propus Hofstede și colab. (2010). Regiunile care au avut un scor mai mic decât minimumul sau mai mare decât maximumul intervalului de variabilitate propus de Hofstede și colaboratorii (ceea ce este posibil, având în vedere că limitele au fost calculate pe eșantioanele pe care autorii le-au analizat), au fost redată grafic ca având valoarea minimă respectiv maximă a acestui interval (între 0 și 100).

Atributele psihoculturale (Hofstede et al., 2010) – hărțile psihologice derivate geografic – se distribuie astfel pe județe:

Concentrarea/Distribuirea puterii sociale

Scoruri la nivel de județe

(0) Distribuiea puterii   Concentrarea puterii (100)

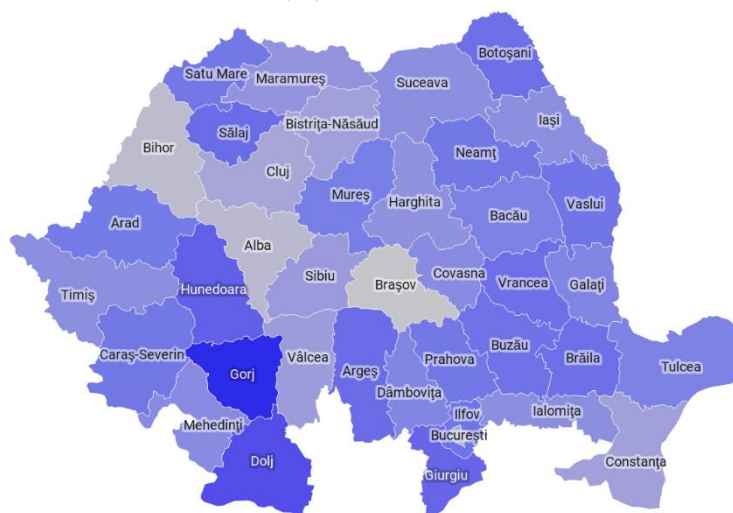
Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Concentrarea/Distribuirea puterii sociale pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Concentrarea puterii sociale. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Colectivism/Autonomie (Individualism)

Scoruri la nivel de județe

(0) Colectivism   Autonomie (100)

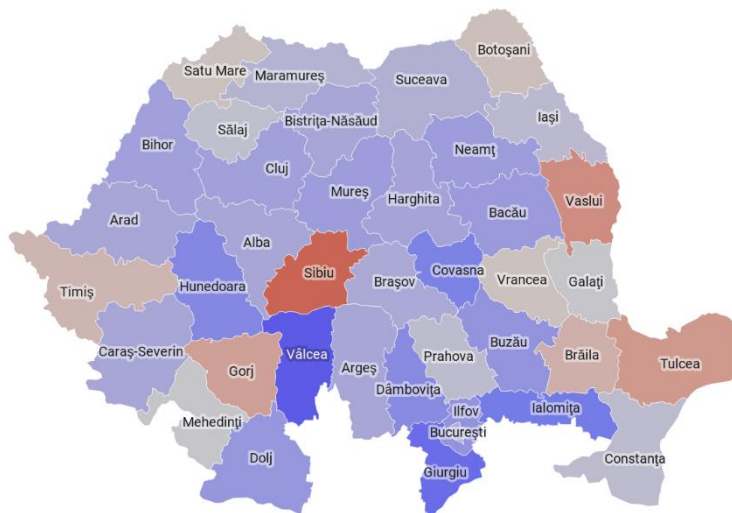
Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Colectivism/Autonomie (Individualism) pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Autonomia (Individualismul). Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Masculinitate (Competitivitate)/Feminitate (Consens)

Scoruri la nivel de județe

(0) Feminitate Masculinitate (100)

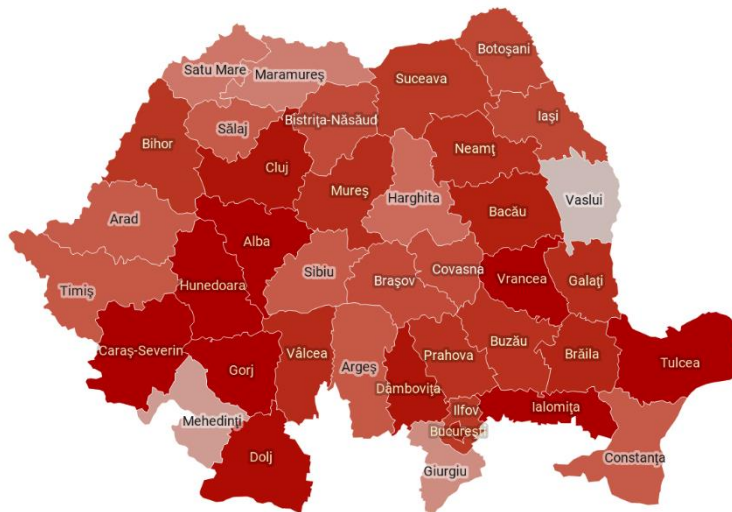
Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Masculinitate (Competitivitate)/Feminitate (Consens) pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Masculinitatea (Competitivitatea). Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Evitarea/Angajarea incertitudinii

Scoruri la nivel de județe

(0) Angajarea incertitudinii Evitarea incertitudinii (100)

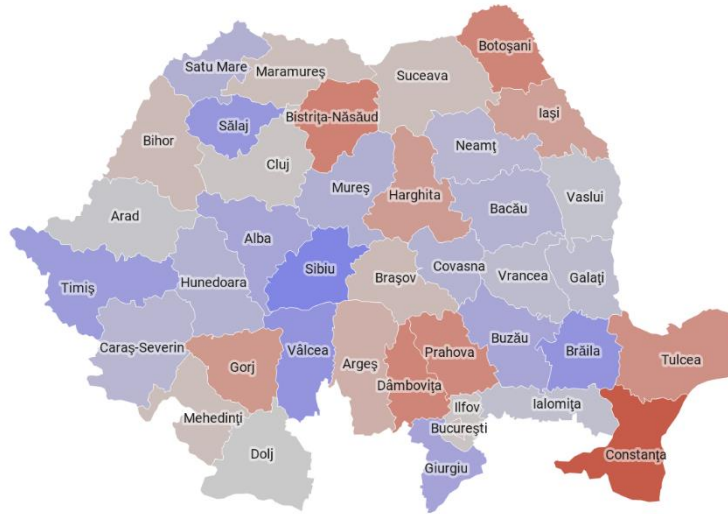
Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Evitarea/Angajarea incertitudinii pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Evitarea incertitudinii. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Orientare pe termen lung/Orientare pe termen scurt

Scoruri la nivel de județe

(0) Termen scurt Termen lung (100)

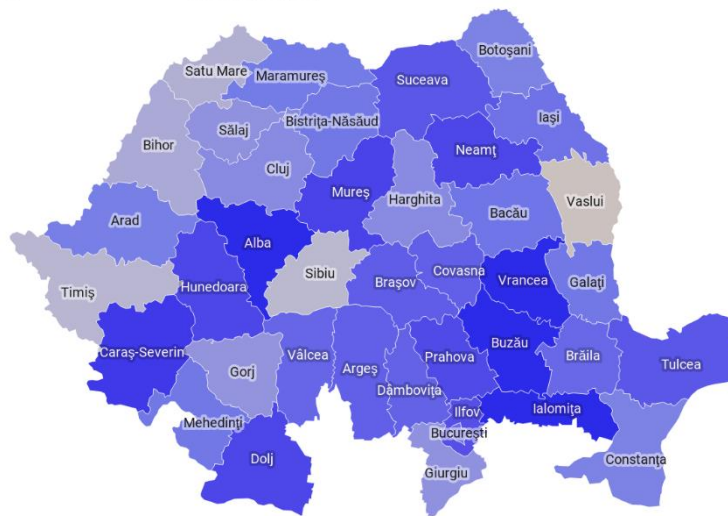
Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Orientare pe termen lung/Orientare pe termen scurt pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Orientarea pe termen lung. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Stil indulgent/Stil represiv

Scoruri la nivel de județe

(0) Stil represiv Stil indulgent (100)

Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Stil indulgent/Stil represiv pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Stilul indulgent. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

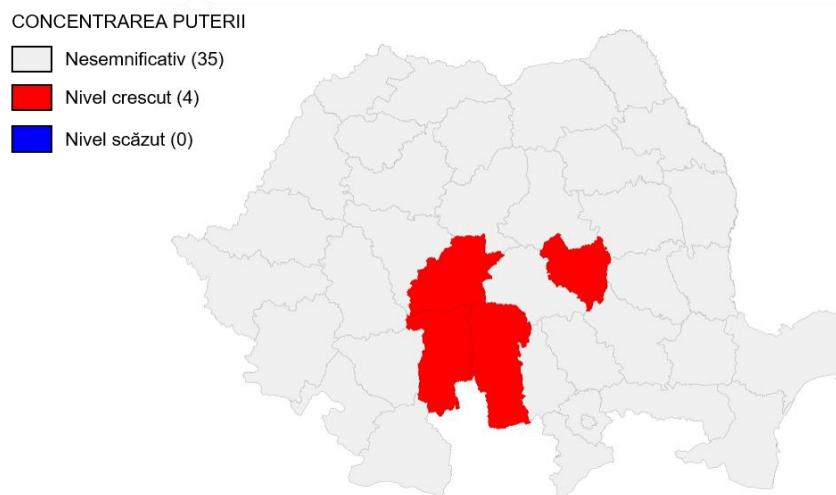
Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Notă. Toate județele sunt în zona Concentrării puterii sociale, cu unele nuanțe între ele, dar în această categorie de Concentrare a puterii. Toate județele sunt în zona Colectivismului, cu unele nuanțe între ele, dar în această categorie de Colectivism. Județele variază în ceea ce privește nivelul de Competitivitate/Consens, majoritatea județelor fiind în zona Consensului. Toate județele sunt în zona Evitării incertitudinii, cu unele nuanțe între ele, dar în această categorie de Evitare a incertitudinii. Județele variază în ceea ce privește nivelul de Orientare pe termen lung/Orientare pe termen scurt cu aproximativ jumătate dintre ele având scoruri în fiecare dintre cele două categorii. Toate județele, cu o singură excepție, sunt în zona Stilului represiv, cu unele nuanțe între ele, dar în această categorie de Stil represiv. Pentru zonele albe nu a existat un eșantion suficient de mare, conform recomandărilor lui Hofstede et al. (2010); într-o ipoteză educată și urmând practicile din domeniu, se poate presupune că scorurile sunt similare cu cele ale județelor învecinate.

Rezultatele pe județe, deși orientative, sunt congruente cu profilul psihocultural mai general al țării, estimat de Hofstede și colab. (2010), așa cum se vede acesta și în figura de la pagina 3.

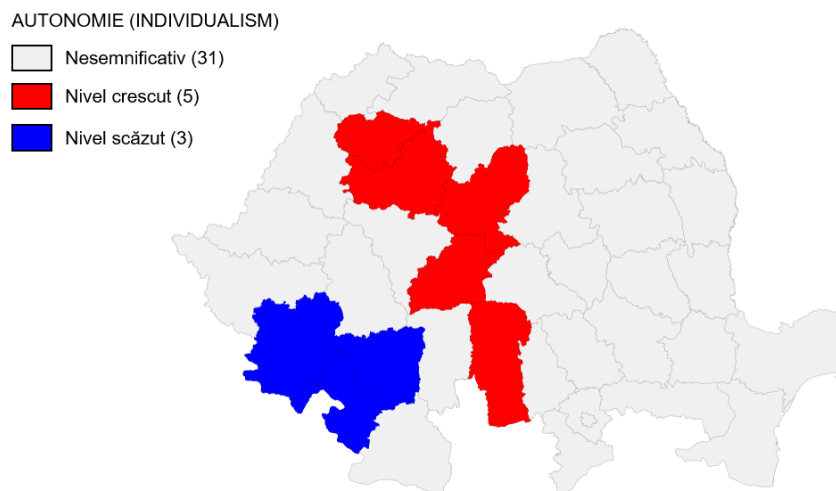
Hărțile psihologice derivate psihologic în cazul atributelor psihoculturale arată astfel:

Concentrarea/Distribuirea puterii sociale

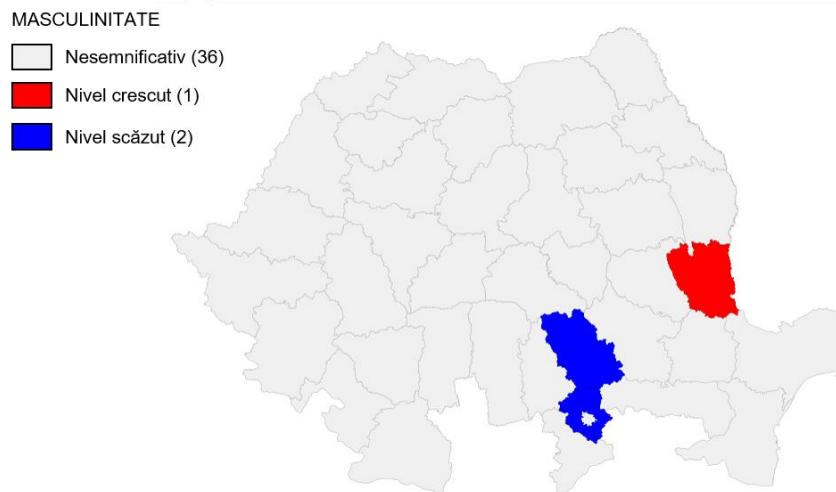
Notă. Zonele roșii arată zone cu Concentrare mare a puterii sociale (*hot spots*). Zonele gri sunt zone fără diferențiere mare (medii).

Colectivism/Autonomie (Individualism)

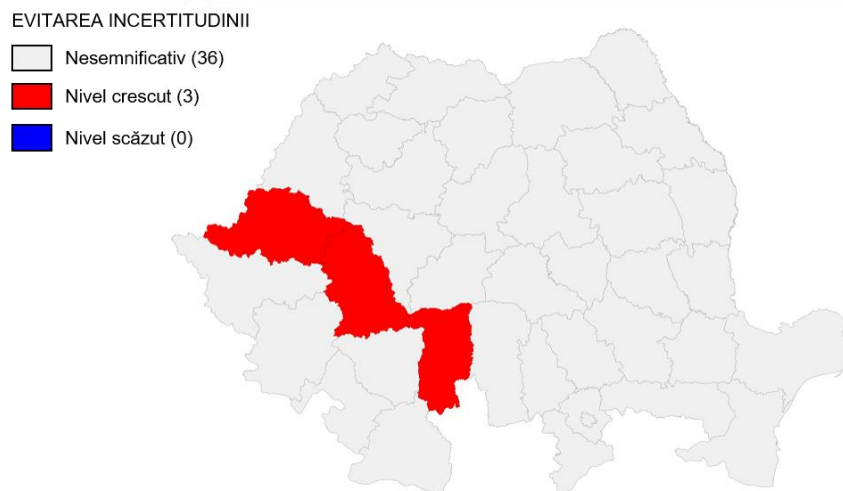
Notă. Zonele roșii arată zone cu concentrare mare a Autonomiei (*hot spots*). Zonele albastre arată zone cu concentrare mare a Colectivismului (*cold spots*). Zonele gri sunt zone fără diferențiere mare (medii).

Masculinitate (Competitivitate)/Feminitate (Consens)

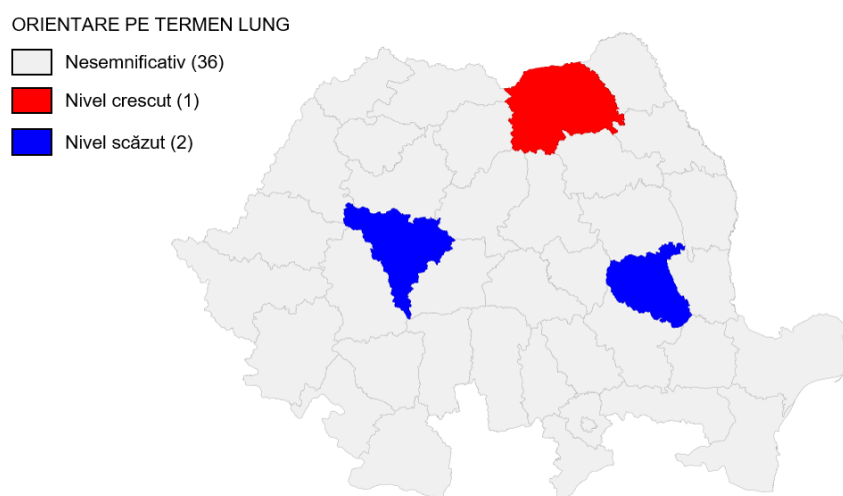
Notă: Zonele roșii arată zone cu concentrare mare a Competitivității (*hot spots*). Zonele albastre arată zone cu concentrare mare a Consensului (*cold spots*). Zonele gri sunt zone fără diferențiere mare (medii).

Evitarea/Angajarea incertitudinii

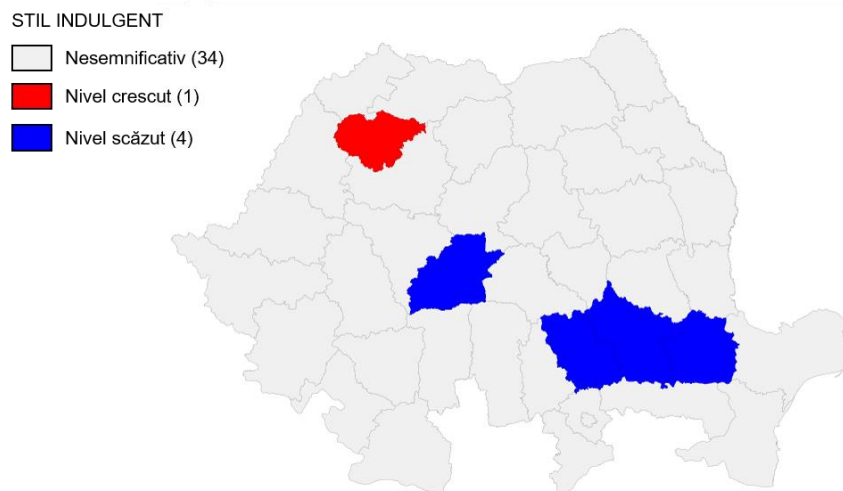
Notă. Zonele roșii arată zone cu concentrare mare a Evitării incertitudinii (*hot spots*). Zonele gri sunt zone fără diferențiere mare (medii).

Orientare pe termen lung/Orientare pe termen scurt

Notă. Zonele roșii arată zone cu concentrare mare a Orientării pe termen lung (*hot spots*). Zonele albastre arată zone cu concentrare mare a Orientării pe termen scurt (*cold spots*). Zonele gri sunt zone fără diferențiere mare (medii).

Stil indulgent/Stil represiv

Notă. Zonele roșii arată zone cu concentrare mare a Stilului indulgent (*hot spots*). Zonele albastre arată zone cu concentrare mare a Stilului represiv (*cold spots*). Zonele gri sunt zone fără diferențiere mare (medii).

Încrederea interpersonală

În cazul acestei dimensiuni, apar diferențe semnificative și ecologice pentru mai multe variabile:

- **Încredere în familie**, $F(41, 2970) = 1.66$, $p = 0.006$: apar 2 comparații perechi semnificative și relevante ecologic;
- **Încredere în oamenii întâlniți pentru prima dată**, $Welch(41, 534) = 2.96$, $p < 0.001$: apar 3 comparații perechi semnificative și relevante ecologic;
- **Încredere în oameni de altă naționalitate**, $Welch(41, 521) = 4.33$, $p < 0.001$: apar 6 comparații perechi semnificative și relevante ecologic;
- **Încrederea în oameni de altă religie**, $Welch(41, 517) = 5.82$, $p < 0.001$: apar 54 comparații perechi semnificative și relevante ecologic.

Factori cognitiv-comportamentali

Și în cazul acestei dimensiuni apar diferențe semnificative și ecologice pentru mai multe variabile:

- **Cognițiile iraționale**, $Welch(41, 539) = 9.45$, $p < 0.001$: apar 88 comparații perechi semnificative și relevante ecologic;
- **Cogniții raționale**, $Welch(41, 538) = 13.17$, $p < 0.001$: apar 111 comparații perechi semnificative și relevante ecologic;

- ***Emoții negative***, Welch(41, 538) = 3.66, $p < 0.001$: apar 17 comparații perechi semnificative și relevante ecologic;
- ***Emoții negative funcționale***, Welch(41, 538) = 3.39, $p < 0.001$: apar 9 comparații perechi semnificative și relevante ecologic;
- ***Emoții negative disfuncționale***, Welch(41, 538) = 4.27, $p < 0.001$: apar 20 comparații perechi semnificative și relevante ecologic;
- ***Emoții pozitive***, Welch(41, 538) = 3.08, $p < 0.001$: apar 2 comparații perechi semnificative și relevante ecologic.

2. La nivel de regiuni de dezvoltare

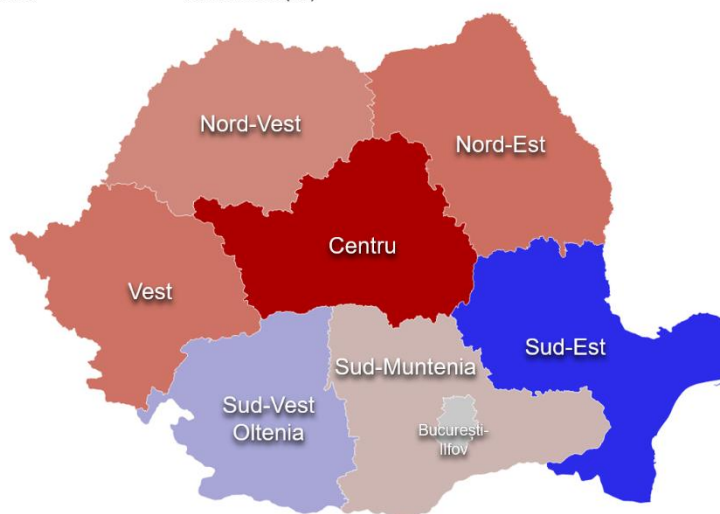
Nu prezentăm la nivel de regiuni administrative profilul psihocultural pe linia lui Hofstede et al. (2010), deoarece regiunile sunt creații administrative mai noi (în comparație cu județele), fără relevanță istorică clară, iar atributele psihoculturale au un profil derivat din relații istorice și sociale cu oarecare stabilitate.

În ceea ce privește celelalte variabile (II/IV/V), la nivelul regiunilor de dezvoltare, apar următoarele diferențe semnificative statistic și cu o mărime a efectului cu relevanță ecologică ($d \geq 0.35$):

- **Încrederea în oameni întâlniți prima dată.** Comparația globală la nivelul acestei variabile este semnificativă statistic, $Welch(7, 1154) = 11.14$, $p < 0.001$, și se datorează unei diferențe semnificative care trece de pragul relevanței ecologice între următoarele două regiuni:
  - Centru > Sud-Est, $N = 714$, $p < 0.001$, $d = 0.4$, 95% CI d [0.25, 0.54].

Încredere în oamenii întâlniți pentru prima dată

Media scorurilor la nivelul regiunilor de dezvoltare

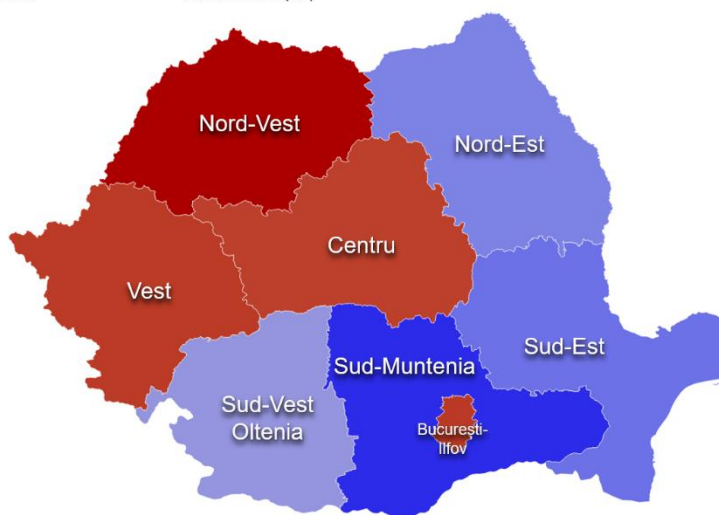
Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a a încrederii în oamenii întâlniți pentru prima dată, pe teritoriul României ($N=3000$). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind încrederea în oamenii întâlniți pentru prima dată. Scorurile observate variază între 1.8 și 2.1. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 4.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

- **Încrederea în oameni de altă naționalitate.** Comparația globală este semnificativă la nivelul acestei variabile, $Welch(7, 1154) = 11.14, p < 0.001$, și se datorează unor diferențe semnificative care trec de pragul relevanței ecologice între următoarele regiuni:
  - București-Ilfov > Sud-Muntenia, $N = 839, p < 0.001, d = 0.39, 95\% CI d [0.25, 0.54]$;
  - Centru > Sud-Muntenia, $N = 624, p < 0.001, d = 0.39, 95\% CI d [0.23, 0.55]$;
  - Nord-Vest > Sud-Est, $N = 729, p < 0.001, d = 0.37, 95\% CI d [0.22, 0.51]$;
  - Nord-Vest > Sud-Muntenia, $N = 686, p < 0.001, d = 0.46, 95\% CI d [0.31, 0.61]$;
  - Vest > Sud-Muntenia, $N = 594, p < 0.001, d = 0.41, 95\% CI d [0.24, 0.57]$.

Încredere în oamenii de altă naționalitate

Media scorurilor la nivelul regiunilor de dezvoltare

Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a a încrederii în oamenii de altă naționalitate, pe teritoriul României ($N=2853$). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind încrederea în oamenii de altă naționalitate. Scorurile observate variază între 1.9 și 2.3. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 4.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

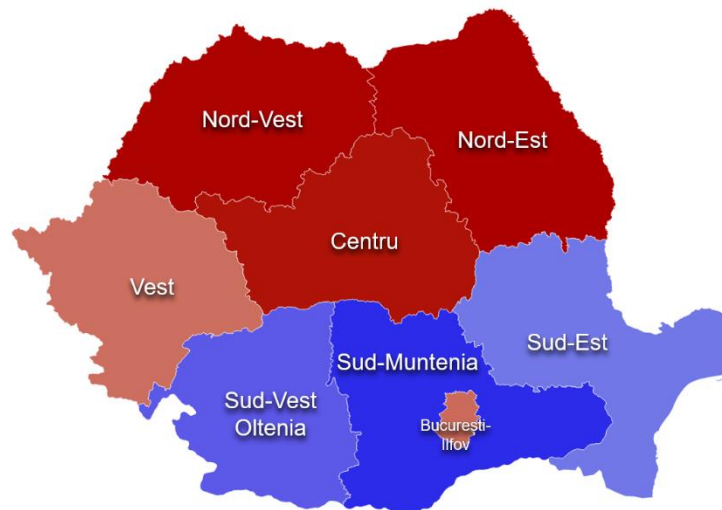
- **Încrederea în oameni de altă religie.** Compararea globală este semnificativă, Welch(7, 1146) = 11.29, $p < 0.001$, și se datorează unor diferențe semnificative care trec de pragul relevanței ecologice între următoarelor regiuni:

- Centru > Sud-Muntenia, N = 616, $p < 0.001$, $d = 0.44$, 95% CI d [0.28, 0.6];
- Centru > Sud-Vest, N = 580, $p < 0.001$, $d = 0.35$, 95% CI d [0.19, 0.52];
- Nord-Est > Sud-Muntenia, N = 756, $p < 0.001$, $d = 0.44$, 95% CI d [0.29, 0.58];
- Nord-Est > Sud-Vest, N = 720, $p < 0.001$, $d = 0.36$, 95% CI d [0.21, 0.51];
- Nord-Vest > Sud-Muntenia, N = 678, $p < 0.001$, $d = 0.46$, 95% CI d [0.31, 0.62];
- Nord-Vest > Sud-Vest, N = 642, $p < 0.001$, $d = 0.37$, 95% CI d [0.22, 0.53].

Încredere în oamenii de altă religie

Media scorurilor la nivelul regiunilor de dezvoltare

(1.9) Nivel scăzut Nivel crescut (2.3)

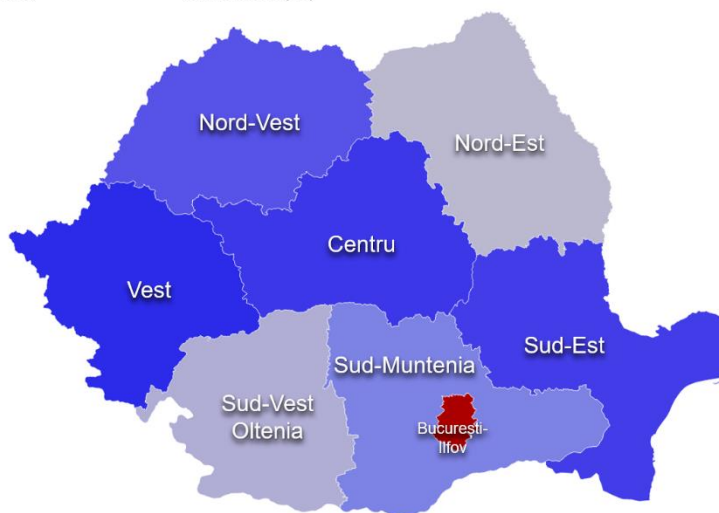
Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a a încrederii în oamenii de altă religie, pe teritoriul României (N=2832). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind încrederea în oamenii de altă religie. Scorurile observate variază între 1.9 și 2.3. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 4.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) - Creat cu Datawrapper

- **Experiențe negative percepute.** Comparația globală este semnificativă, $Welch(7, 1056) = 6.21$, $p < 0.001$, $d = 6.72$, $p < 0.001$, și apare de asemenea o comparație specifică care trece de pragul relevanței ecologice:
  - București-Ilfov > Centru, $N = 817$, $p < 0.001$, $d = 0.35$, 95% CI $d [0.21, 0.49]$.

Experiențe negative percepute

Media scorurilor la nivelul regiunilor de dezvoltare

Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a experiențelor negative percepute pe teritoriul României ($N=2634$). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un nivel mai ridicat de experiențe negative percepute. Scorurile observate variază între 5.9 și 6.6. Scorurile teoretice ale scalei variază între 2 și 10.

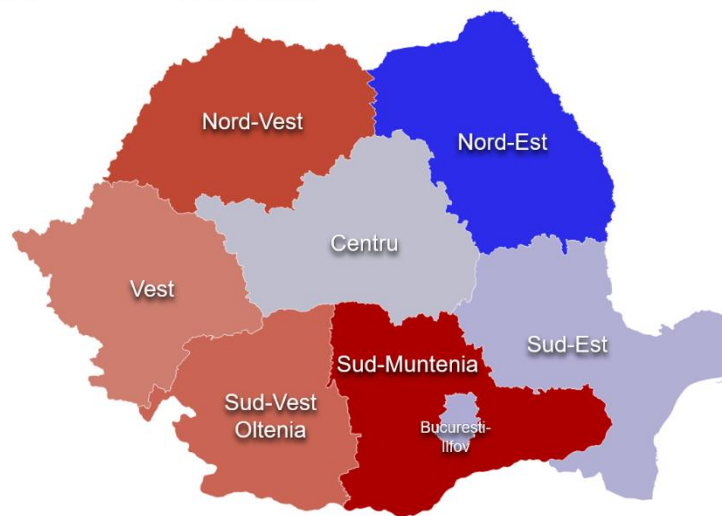
Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

- **Cogniții raționale.** Comparația globală este semnificativă, $Welch(7, 1216) = 6.75, p < 0.001$, și se datorează unor diferențe semnificative care trec de pragul relevanței ecologice între următoarelor regiuni:

- Nord-Vest > Nord-Est, $N = 836, p < 0.001, d = 0.37, 95\% CI d [0.24, 0.51]$;
- Sud-Muntenia > Nord-Est, $N = 802, p < 0.001, d = 0.39, 95\% CI d [0.24, 0.53]$;

Cogniții raționale

Media scorurilor la nivelul regiunilor de dezvoltare

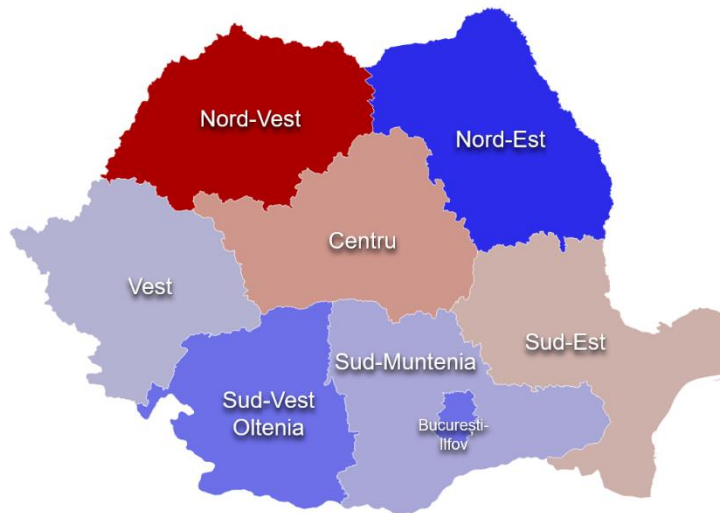
Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a cognițiilor raționale pe teritoriul României ($N=3025$). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind cognițiile raționale. Scorurile observate variază între 97 și 105. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 144.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

- **Emoții pozitive.** Apare o diferență globală semnificativă, $F(7, 3017) = 6.72$, $p < 0.001$, datorată unei comparații specifice care trece de pragul relevanței ecologice:
  - Nord-Vest > Nord-Est, $N = 836$, $p < 0.001$, $d = 0.42$, 95% CI d [0.28, 0.56].

Emoții pozitive

Media scorurilor la nivelul regiunilor de dezvoltare

Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a emoțiilor pozitive pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un nivel mai ridicat de emoții pozitive. Scorurile observate variază între 10 și 11. Scorurile teoretice ale scalei variază între 3 și 15.

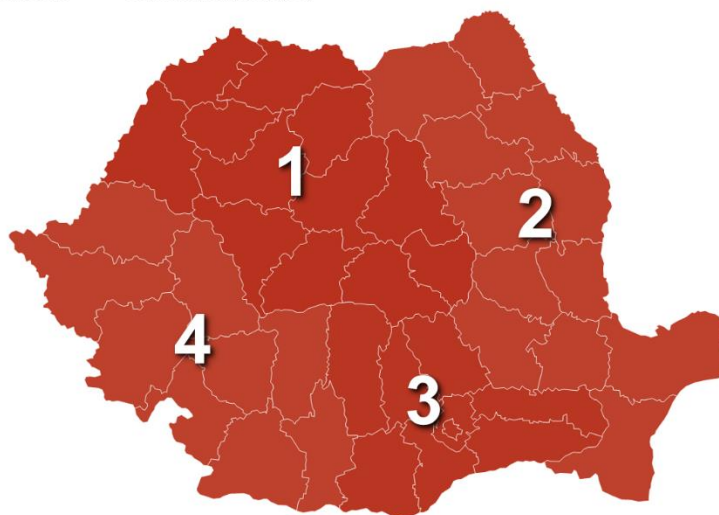
Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

3. La nivel de macroregiuni

Prezentăm atributele psihoculturale (I – Hofstede) la nivel de macroregiuni, deoarece acestea aproximează deja mai bine experiența istorică (mai ales în cazul macroregiunilor 1 și 2).

Concentrarea/Distribuirea puterii sociale

Scoruri la nivelul macroregiunilor de dezvoltare

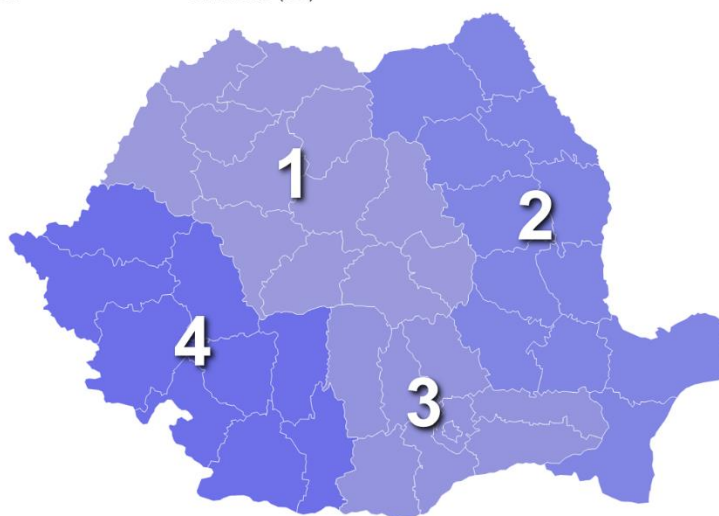

Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Concentrarea/Distribuirea puterii sociale pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Concentrarea puterii sociale. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Colectivism/Autonomie (Individualism)

Scoruri la nivelul macroregiunilor de dezvoltare

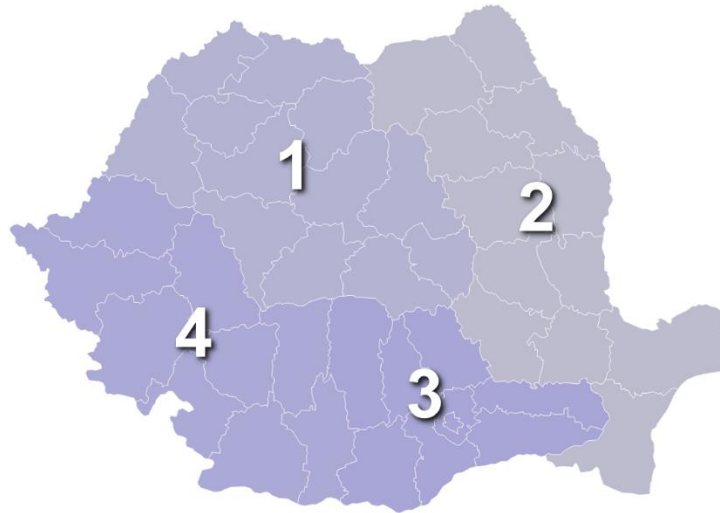
Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Colectivism/Autonomie (Individualism) pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Autonomia (Individualismul). Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Masculinitate (Competitivitate)/Feminitate (Consens)

Scoruri la nivelul macroregiunilor de dezvoltare

(0) Feminitate Masculinitate (100)

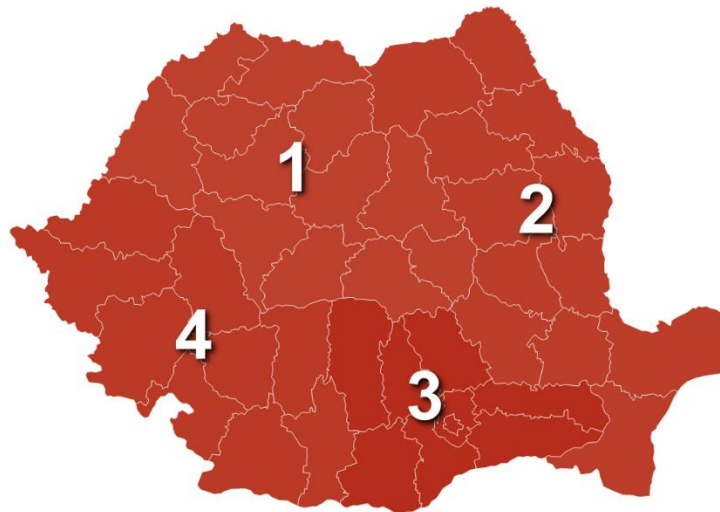
Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Masculinitate (Competitivitate)/Feminitate (Consens) pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Masculinitatea (Competitivitatea). Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) · Creat cu Datawrapper

Evitarea/Angajarea incertitudinii

Scoruri la nivelul macroregiunilor de dezvoltare

(0) Angajarea incertitudinii Evitarea incertitudinii (100)

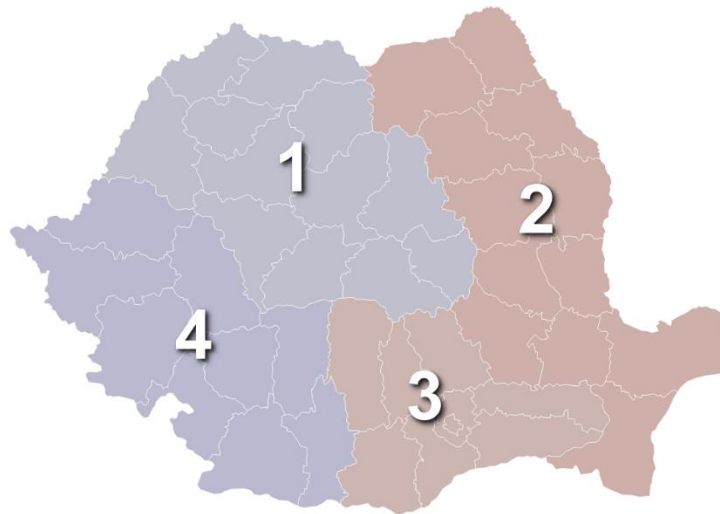
Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Evitarea/Angajarea incertitudinii pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Evitarea incertitudinii. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) · Creat cu Datawrapper

Orientare pe termen lung/Orientare pe termen scurt

Scoruri la nivelul macroregiunilor de dezvoltare

(0) Termen scurt Termen lung (100)

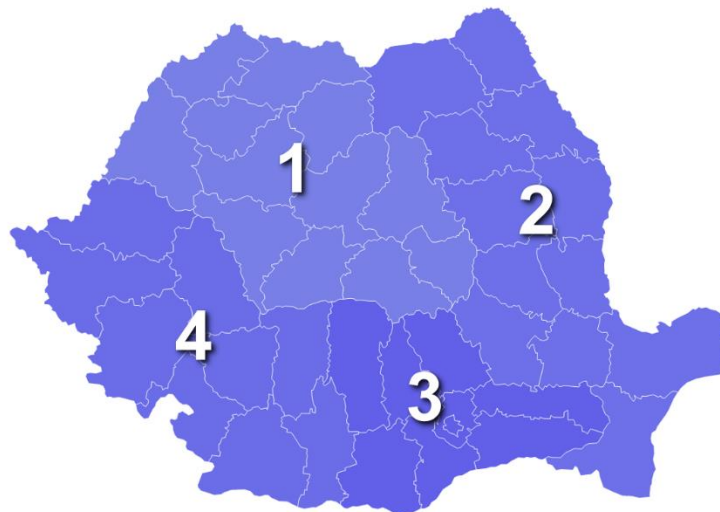
Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Orientare pe termen lung/Orientare pe termen scurt pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Orientarea pe termen lung. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Stil indulgent/Stil represiv

Scoruri la nivelul macroregiunilor de dezvoltare

(0) Stil represiv Stil indulgent (100)

Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Stil indulgent/Stil represiv pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Stilul indulgent. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Rezultatele la nivel de macroregiuni sunt congruente cu profilul psihocultural mai general al țării, estimat de Hofstede și colab. (2010), așa cum se vede acesta și în figura de la pagina 3.

La acest nivel de analiză nu au rezultat diferențe semnificative ecologice privind celelalte variabile psihologice analizate (II/IV/V).

4. La nivel de „provincii istorice”

Atributele psihoculturale (Hofstede et al.) la nivelul provinciilor istorice arată astfel:

Concentrarea/Distribuirea puterii sociale

Scoruri la nivelul provinciilor istorice

(0) Distribuiea puterii   Concentrarea puterii (100)

Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Concentrarea/Distribuirea puterii sociale pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Concentrarea puterii sociale. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Colectivism/Autonomie (Individualism)

Scoruri la nivelul provinciilor istorice

(0) Colectivism   Autonomie (100)

Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Colectivism/Autonomie (Individualism) pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Autonomia (Individualismul). Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Masculinitate (Competitivitate)/Feminitate (Consens)

Scoruri la nivelul provinciilor istorice

Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Masculinitate (Competitivitate)/Feminitate (Consens) pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Masculinitatea (Competitivitatea). Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Evitarea/Angajarea incertitudinii

Scoruri la nivelul provinciilor istorice

Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Evitarea/Angajarea incertitudinii pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Evitarea incertitudinii. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Orientare pe termen lung/Orientare pe termen scurt

Scoruri la nivelul provinciilor istorice

Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Orientare pe termen lung/Orientare pe termen scurt pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Orientarea pe termen lung. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Stil indulgent/Stil represiv

Scorurilor la nivelul provinciilor istorice

Notă. Reprezentare grafică a distribuției geografice a dimensiunii culturale Stil indulgent/Stil represiv pe teritoriul României (N=3025). O nuanță mai apropiată de culoarea roșie indică un scor mai ridicat privind Stilul indulgent. Scorurile teoretice ale scalei variază între 0 și 100.

Hartă: D. David, M. Bartucz, S. Matu, M. Comșa (2020) • Creat cu Datawrapper

Rezultatele la nivelul „provinciilor istorice” sunt congruente cu profilul psihocultural mai general al țării, estimat de Hofstede și colab. (2010), așa cum se vede acesta și în figura de la pagina 3. Nici la acest nivel de analiză nu au rezultat diferențe semnificative ecologice privind celelalte variabile psihologice analizate (II/IV/V).

IV. Relația dintre variabile psihoculturale și mobilitatea comunitară în timpul stării de urgență

(această relație face obiectul unui Raport specific, disponibil aici:

<http://ropsy.granturi.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/2020/10/Profilul-psihocultural-in-pandemie-2020-ROPsy.pdf>)

Pentru a exemplifica relevanța caracteristicilor psihoculturale, am efectuat o serie de analize statistice exploratorii privind relația dintre atributele psihoculturale (Hofstede et al. 2010) la nivelul județelor și al Municipiului București și mobilitatea comunitară măsurată în timpul instituirii stării de urgență din lunile martie - mai 2020.

Descrierea datelor privind mobilitatea

Datele legate de mobilitatea locuitorilor au fost extrase din „Raport privind mobilitatea comunității legat de COVID-19” (<https://www.google.com/covid19/mobility/>), oferite de către Google LLC. Datele cuprind informații referitoare la tendințele de mișcare ale locuitorilor din regiuni predefinite în 6 categorii de locații:

- (1) Magazine și recreere (restaurante, cafenele, centre comerciale, etc.)
- (2) Băcării și farmacii (magazine alimentare, piețe agroalimentare, farmacii, etc.)
- (3) Parcuri (parcuri sau piețe publice, plaje, etc.)
- (4) Stații de transport public (stații de autobuz, metrou, taxiuri, etc.)
- (5) Locuri de muncă
- (6) Locuințe

Datele extrase surprind modificări zilnice în mobilitatea locuitorilor dintr-o regiune pentru fiecare categorie, raportat la zilele de referință. O zi de referință reprezintă o valoare mediană pentru aceeași zi a săptămânii, în perioada de timp 3 ianuarie – 6 februarie. În prezentul raport au fost analizate datele privind mobilitatea locuitorilor la nivelul județelor și al Municipiului București, în intervalul de timp 16 martie – 14 mai, interval care corespunde perioadei stării de urgență pe teritoriul României.

Despre analiza datelor

Analizele statistice au fost realizate folosind modele liniare mixte, testând pentru prezența efectelor fixe și aleatorii și asumând diferite niveluri de complexitate a structurii datelor. Unitatea de analiză a fost județul, fiecare județ fiind reprezentat prin 60 de măsurători repetate (modelate prin structuri autoregresive), câte o măsurătoare pentru fiecare zi din perioada stării de urgență. Modelul final a fost ales în baza indicatorilor de parcimonie privind potrivirea cu setul de date raportat la complexitatea sa. Variabilele predictor au fost reprezentate de caracteristicile psihoculturale și de momentul de timp (ziua din perioada stării de urgență) în care s-a făcut măsurătoarea. Variabilele criteriu au fost pe rând indicatorii de mobilitate. Variabilele predictor au fost măsurate înaintea variabilelor criteriu.

Rezultate

În continuare vom prezenta rezultatele analizelor statistice privind asocierea dintre categoriile de mobilitate comunitară și dimensiunile culturale din modelul lui Hofstede. Vom prezenta doar acele rezultate care au trecut pragul de semnificație statistică ($p < 0.05$).

Tabel 1. Predictorii semnificativi (efecte fixe) a mobilității comunitare în timpul stării de urgență pe teritoriul României

Categoriile mobilitate	Predictori	b	SE	df	t	p
Magazine și recreere	Concentrarea puterii	-0.22	0.07	109.87	-3.17	0.002
	Concentrarea puterii	-0.12	0.05	206.07	-2.22	0.028
Băcării și farmacii	Autonomie (Individualism)	-0.16	0.08	206.07	-1.98	0.049
Parcuri	Concentrarea puterii	-0.31	0.15	45.46	-2.12	0.039
Stații de transport public	Concentrarea puterii	-0.22	0.08	46.91	-2.73	0.009
Locul de muncă	Concentrarea puterii	-0.15	0.05	42.00	-3.24	0.002
Locuințe	Autonomie (Individualism)	0.06	0.03	83.69	2.03	0.046

Notă. N = 42 județe.

Așa cum se poate observa în Tabelul 1, un scor crescut de Concentrare a puterii sociale a fost asociat negativ cu mobilitatea recreațională. Acest lucru înseamnă că locuitorii județelor cu un nivel mai ridicat de Concentrare a puterii au efectuat mai puține vizite în magazine și zone recreaționale în timpul stării de urgență.

Am obținut o relație negativă semnificativă între mobilitatea în băcării și farmacii și Concentrarea puterii și Autonomie. Acest rezultat sugerează faptul că locuitorii județelor cu un nivel mai crescut de Concentrare a puterii și Autonomie au efectuat mai puține vizite în aceste zone în timpul stării de urgență.

Concentrarea puterii a fost asociată negativ semnificativ cu mobilitatea în parcuri. Acest rezultat indică faptul că locuitorii județelor cu un nivel mai crescut de Concentrare a puterii au efectuat mai puține vizite în parcuri în timpul stării de urgență. De asemenea, am identificat un efect aleatoriu pentru Concentrarea puterii, $\sigma = 0.23$, $SE = 0.01$, $Wald Z = 3.71$, $p < 0.001$, ceea ce sugerează variații între județe privind intensitatea relației dintre Concentrarea puterii și acest tip de mobilitate.

Am identificat o relație negativă semnificativă între Concentrarea puterii și mobilitatea în stațiile de transport public. Acest lucru sugerează faptul că locuitorii județelor cu un nivel mai crescut de Concentrare a puterii au efectuat mai puține vizite în zonele destinate stațiilor de transport public în timpul stării de urgență. De asemenea, am obținut un efect aleatoriu pentru Concentrarea puterii, $\sigma = 0.004$, $SE = 0.002$, $Wald Z = 2.27$, $p = 0.023$, ceea ce indică variații între județe privind intensitatea relației dintre Concentrarea puterii și mobilitatea în stațiile publice de transport.

Am obținut o relație negativă și semnificativă între Concentrarea puterii și mobilitatea la locul de muncă. Acest rezultat sugerează faptul că locuitorii județelor cu un nivel mai crescut de Concentrare a puterii au efectuat mai puține vizite la propriile locuri de muncă în timpul stării de urgență.

Am obținut o relație pozitivă și semnificativă între mobilitatea în zonele rezidențiale și dimensiunea culturală Colectivism/Autonomie (Individualism). Acest rezultat ne spune faptul că în județele caracterizate de un nivel crescut de Autonomie, locuitorii au petrecut mai mult timp în propriile locuințe în perioada stării de urgență. De asemenea, am identificat un efect aleatoriu pentru Autonomie, $\sigma = 0.005$, $SE = 0.001$, $Wald Z = 3.08$, $p = 0.002$, ceea ce sugerează variații între județe privind intensitatea relației dintre Colectivism/Autonomie (Individualism) și acest tip de mobilitate.

V. Concluzii și discuții

Putem spune că există o tendință spre o omogenitate a distribuirii atributelor psihologice/psihoculturale pe suprafața țării, astfel că în general „românismul” bate și „ardelenismul” și „moldovenismul” și „muntenismul”! Într-adevăr, mișcarea populației între aceste zone geografice și politicile naționale comune au redus eventualele diferențe existente cândva. Cu toate acestea, există unele diferențe geografice semnificative statistic și ecologic, pe care le sumarizăm mai jos. De asemenea, există unele diferențe geografice semnificative statistic, dar nu și ecologic, care, incluse în modele complexe, pot interacționa cumulativ (alături chiar de cele ne semnificative statistic), cu impact asupra înțelegerii inegalităților/polarizărilor economice (ex. GINI) sau PESH; acestea vor fi prezentate în Raportul final.

Rezultatele la nivel de județe sunt exploratorii, pentru motivele prezentate în secțiunea de metodologie. Acesta este motivul pentru care nu formulăm aici concluzii, rezultatele urmând să fie incluse în modele complexe, cu impact asupra înțelegerii inegalităților/polarizărilor economice (ex. GINI) sau PESH, prezentate în Raportul final. Merită însă considerate rezultatele exploratorii legate de mobilitatea comunitară care arată că Autonomia și Concentrarea puterii sociale au fost cei mai buni predictorii ai reducerii mobilității în condițiile stării de urgență, ceea ce poate să ducă spre ideea de autodisciplină mai mare, asumată voluntar (autonomie) sau prin impunere acceptată (concentrarea puterii) (relația directă trebuie investigată însă în studii viitoare).

La nivelul macroregiunilor și la nivelul provinciilor istorice nu apar diferențe geografice semnificative statistic și ecologic între variabilele psihologice investigate (II/IV/V). Variabile psihoculturale sunt prezentate la aceste niveluri sub formă de hărți psihologice. Toate tipurile de diferențe de la aceste niveluri vor intra însă în analize și modelări complexe, în relație cu inegalitățile/polarizările economice (ex. GINI) și indicatorii PESH, urmând să fie prezentate în Raportul final.

Diferențe semnificative statistic și ecologic între variabilele psihologice (II/IV/V) apar la nivelul regiunilor de dezvoltare: (1) încrederea în oamenii întâlniți prima dată (Centru > Sud-Est); (2) încrederea în oamenii de altă naționalitate (București-Ilfov > Sud-Muntenia; Centru > Sud-Muntenia; Nord-Vest > Sud-Est; Nord-Vest > Sud-Muntenia; Vest > Sud-Muntenia), (3) încrederea în oameni de altă religie (Centru > Sud-Muntenia; Centru > Sud-Vest; Nord-Est > Sud-Muntenia; Nord-Est > Sud-Vest; Nord-Vest > Sud-Muntenia; Nord-Vest > Sud-Vest), (4) experiențe negative percepute (București-Ilfov > Centru), (5) cognițiile raționale (Nord-Vest > Nord-Est; Sud-Muntenia > Nord-Est) și (6) emoții pozitive (Nord-Vest > Nord-Est). Studiile viitoare vor analiza potențiale mecanisme explicative (predictor/mediator/moderator) ale acestor diferențe identificate și vor include în analize și modelări complexe toate variabile de la acest nivel (inclusiv explorându-le pe cele psihoculturale), în relație cu inegalitățile/polarizările economice (ex. GINI) și indicatorii PESH, în Raportul final. Trebuie însă spus că încrederea este o componentă cheie a capitalului social, aceasta stând la baza cooperării, cooperare prin care se pot constitui apoi instituții moderne și puternice.

Așa cum am arătat în David și colab. (2015a), nu există diferențe geografice relevante statistic și ecologic în ceea ce privește inteligența.

Un atribut interesant este conștiințiozitatea, care, deși nu atinge valoarea ecologică stabilită ($d \geq 0.35$), este semnificativ statistic și apare sistematic la niveluri diferite de analiză, în favoarea Transilvaniei și a regiunilor/macroregiunilor din aceasta, lucru congruent cu unele auto/hetero-stereotipuri despre Transilvania (David, 2015). Deși nu ating valori semnificative și statistic și ecologic, trăsăturile de personalitate vor fi incluse la rândul lor în modelări complexe, în relație cu inegalitățile/polarizările economice (ex. GINI) și indicatorii PESH, în Raportul final.

În ceea ce privește atributele psihoculturale, considerând Concentrarea puterii și Colectivismul, spațiul vestic este caracterizat dominant prin descentralizarea puterii și stimularea autonomiei indivizilor. Raportându-ne la provinciile istorice, psihocultural, în cazul descentralizării puterii, ordinea este Țara Românească, Transilvania și Moldova, iar în ceea ce privește autonomia indivizilor, ordinea este Transilvania, Țara Românească și Moldova.

Așa cum am arătat în secțiunea de metodologie, în acest Raport am analizat distribuția caracteristicilor psihologice transpusă peste regiunile geografice, la patru niveluri administrativ-

teritoriale: (1) județele României și Municipiul București (NUTS III; k = 42), (2) regiunile de dezvoltare (NUTS II; k = 8), (3) macroregiunile de dezvoltare (NUTS I; k = 4), și (4) regiunile istorice tradiționale (Moldova, Transilvania și Țara Românească; k = 3). Prin prisma eșantioanelor utilizate, diferențele sunt doar exploratorii la nivel de județe și mai robuste la celelalte niveluri. În fine, diferențele trebuie înțelese aici cu rol psihologic descriptiv, explicațiile din spatele lor și implicațiile lor pentru inegalități/polarizări economice/indicatori PESH urmând să fie explorate în Raportul final. Într-adevăr, rezultatele sunt prezentate pentru a reliefa diferențele existente, fără a controla spre exemplu pentru factori care ar putea explica/influența unele diferențe (ex. educație, vârstă, gen, etc.), cu excepția variabilelor psihoculturale și a celor de personalitate (unde controlul nu a dus la modificări semnificative).

VI. Referințe selective

- David, D. (2015). *Psihologia poporului român. Profilul psihologic al românilor într-o monografie cognitiv-experimentală*. Iași: Polirom.
- David, D., Dobrea, A., Pasarelu, C., Matu, S. A., & Comsa, M. (2015a). The national psychological/intelligence profile of Romanians: An in depth analysis of the regional national intelligence profile of Romanians. *Erdelyi Pszichologiai Szemle= Transylvanian Journal of Psychology*, 16(2), 123.
- <https://danieldavidubb.files.wordpress.com/2015/08/inteligenta-romanilor-final.pdf>
- David, D., Iliescu, D., Matu, S., Balaszi, R. (2015b). The national psychological/personality profile of Romanians: An in depth analysis of the regional national psychological/personality profile of Romanians. *Romanian Journal of Applied Psychology*, 17(2), 34-44.
- http://www.rjap.psihologietm.ro/Download/rjap172_1.pdf
- Hofstede, G., Hofstede, G.J., Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations: Software of the Mind (3rd Edition)*. McGraw Hill Professional: New York.
- Rentfrow, P.J., Gosling, S. D., Jokela, M., Stillwell, D. J., Kosinski, M., & Potter, J. (2013). Divided we stand: Three psychological regions of the United States and their political, economic, social, and health correlates. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105(6), 996–1012. <http://doi.org/10.1037/a0034434>
- Rentfrow, P.J., Jokela, M., & Lamb, M.E. (2015). *Regional personality differences in Great Britain*. *PLoS ONE*, 10(3). <http://doi.org/10.1371/journal.pone.0122245>